

Edward Grott

"Przyroda województwa podlaskiego i jej ochrona", Aleksander Władysław Sokołowski, Łomża 2006 : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 4, 559-561

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przyczynkiem do prób całościowego ujęcia człowieka, próbą ujęcia jednocześnie osiągnięć nauk przyrodniczych i osiągnięć nauk humanistycznych.

Publikacja ta mimo wyżej wspomnianego braku jest niewątpliwie wartościową pozycją, pokazującą dążenia naukowców do ukazania rzetelnej analizy rzeczywistości. Jednocześnie pokazuje ona niezwykle bogactwo nauki, co widać chociażby w możliwości przeprowadzenia różnych analiz tego samego zagadnienia. Szczególne miejsce zajmują tutaj nauki humanistyczne, w których bogactwo różnych możliwości interpretacyjnych ukazuje jak złożony i wieloaspektowy jest obraz świata. Mimo, że nauka ujmuje takie bogactwo interpretacji rzeczywistości można parafrazując słowa Carl-Friedrich von Weizsäcker'a zastanawiać się czy to „iż nauka wierzy, że jest całą prawdą, (nie) jest największym błędem, jaki kiedykolwiek popełniła ludzkość”²? Ale jednocześnie należy podkreślić, że intencją autora tych słów nie jest podważenie wartości nauki, a jedynie zwrócenie uwagi na możliwości błędu i potrzebę stałego rewidowania głoszonych przez naukę poglądów. Niewątpliwie spotkania naukowców takie jak letnie seminaria w Castel Gandolfo sprzyjają niezbędnej w nauce rewizji poglądów i ciągłemu dążeniu do prawdy.

Dominika Dzwonkowska

Aleksander W. Sokołowski, ***Przyroda województwa podlaskiego i jej ochrona***, Łomżyńskie Towarzystwa Naukowe im. Wagów, Łomża 2006, s. 336

Aleksander Sokołowski w swojej publikacji podjął się bardzo popularnego w ostatnich latach tematu ochrony zwierząt i roślin. Różnorodność pozycji poświęconych ochronie przyrody jest ogromna i wydawać by się mogło, że wszystko już w tej kwestii zostało napisane. Dowodem na to, że jednak jest to mylne stwierdzenie jest książka pod tytułem „Przyroda województwa podlaskiego i jej ochrona”.

Autor zaczyna swoją książkę od krótkiej charakterystyki regionu województwa podlaskiego. Znajdują się w niej takie informacje jak: położenie geograficzne, powierzchnia i podział administracyjny oraz dzieje osadnictwa i stosunki narodowościowe. Dość uwagi w tej charakterystyce poświęca środowisku geograficznemu oraz regionalizacji fizyczno-geograficznej, dzięki czemu czytelnik jest

---

² WEIZSÄCKER C.F., *Czas, fizyka, metafizyka*, w: *Człowiek w nauce współczesnej. Rozmowy w Castel Gandolfo*, red. Krzysztof Michalski, Znak, Kraków 2006, s. 35.

w stanie zrozumieć zjawiska przyrodnicze opisane w dalszych częściach książki. Informacje przedstawione są w sposób podręcznikowy, autor nie przypadkowo wybrał taką formę, jest ona idealna do krótkich, prostych opisów.

W dalszej części książki Aleksander Sokołowski charakteryzuje faunę i florę występującą na terenie województwa podlaskiego, poczynsz od bardzo ogólnych informacji po wiedzę specjalistyczną np. o roślinności synantropijnej. Moje szczególne zainteresowanie zwrócił fakt, iż autor poświęcił uwagę grzybom występującym na tym obszarze, co do tej pory było rzadkością w publikacjach przyrodniczych o Podlasiu. Warto w tym miejscu wspomnieć, że wiedza przyrodnicza w tej dziedzinie jest nadal niepełna a wielu naukowców uważa, że występowania wielu gatunków grzybów jeszcze nie stwierdzono. Jako ciekawostkę autor przytacza fakt, iż na terenie Puszczy Białowieskiej występuje ponad 40% wszystkich gatunków grzybów występujących na terytorium Polski a kilkanaście gatunków występuje już tylko na jej terytorium.

Niski poziom urbanizacji i uprzemysłowienia terenów województwa podlaskiego sprawia, że jest ono ostoją dla wielu zagrożonych gatunków zwierząt, jak np. ryś, wilk, żubr czy kania rdzawa i bielik, które są gatunkami zagrożonymi w skali światowej, objętymi międzynarodowymi konwencjami.

Kolejne części publikacji są poświęcone różnym formom ochrony przyrody. Najwięcej uwagi autor poświęca obiektom ochrony konserwatorskiej, wśród których są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu i inne. Moją szczególną uwagę zwrócił podrozdział poświęcony sieci obszarów Natura 2000. Zainteresowanie tym projektem wzrosło wraz z protestami ekologów przeciw wyznaczeniu trasy przyszłej obwodnicy Augustowa przez szczególnie cenną przyrodniczo Dolinę Rospudy. Natura 2000 jest programem Unii Europejskiej dla stworzenia systemu chronionych obszarów specjalnej ochrony ptaków i ich siedlisk lęgowych połączonych korytarzami ekologicznymi zapewniającymi różnorodność biologiczną. W województwie podlaskim do sieci Natura 2000 wchodzi 505 756 ha, co stanowi ponad 25% jego powierzchni.

Aleksander Sokołowski bardzo wiele uwagi poświęca rezerwatom przyrody. Biorąc pod uwagę ich ilość na terenie województwa podlaskiego jest to całkowicie uzasadnione. Obejmują one obszary zachowane w stanie naturalnym będące siedliskami fauny i flory oraz składnikami natury nieożywionej, wyróżniającymi się szczególnymi wartościami przyrodniczymi. Bardzo ciekawą formą rezerwatu jest tzw. rezerwat archeologiczny Cmentarzysko Jaćwingów utworzony w 1959 roku. Jest to niewielki, bo zaledwie 3,4 ha obszar chroniony nad brzegiem zarośniętego jeziora, na którego terenie znajduje się kilkanaście kurhanów z pierwszych wieków naszej ery. W miejscu tym występuje też wiele chronionych roślin.

Innym rezerwatem opisanym przez autora, bardzo interesującym ze względu na połączenie cech dwóch typów rezerwatów, leśnego i archeologicznego, jest

nim Krzemianka. Rezerwat ten został utworzony w 1987 roku w celu zachowania fragmentu Puszczy Knyszyńskiej o bardzo dużym bogactwie szaty roślinnej, na którym znajduje kopalnia krzemienia z epoki brązu. Jest to niezwykle interesujące miejsce dla miłośników nauk przyrodniczych. Ostatnim z rezerwatów jaki zwrócił moją uwagę to rezerwat archeologiczny Szczekotowo, utworzony w 1979 roku. Jak podaje autor celem jego powstania jest zachowanie w nienaruszonym stanie fragmenty Puszczy Białowieskiej na którym znajdują się pomniki natury oraz największe w regionie skupisko wczesnośredniowiecznych kurhanów. Wartość archeologiczna tego terenu dodatkowo podnoszą pozostałości XVIII – wiecznych smolarni oraz dawnej osady zamieszkałej przez węglarzy, smolarzy i potażników).

Kolejne rozdziały książki poświęcone są ochronie gatunkowej roślin, grzybów i zwierząt. Autor stworzył swego rodzaju rejestr gatunków objętych ochroną częściową i całkowitą. Spis ten jest bardzo przydatny osobom badającym faunę i florę w terenie.

W ostatniej części swojej publikacji Aleksander Sokołowski omawia ochronę przyrody w systemie zagospodarowania lasu. Czytelnik może się z niej dowiedzieć jakie są zasady prowadzenia gospodarki leśnej, co to są leśne kompleksy promocyjne oraz co to glebowe powierzchnie wzorcowe. Mnie szczególnie zainteresowało Arbotreum w Kopnej Górze. Arbotreum jest pomocą dydaktyczną dla leśników i przyrodników a głównym celem jego stworzenia jest popularyzacja i większa przystępność wiedzy przyrodniczej. Umożliwia ono empiryczne poznanie mechanizmów jakimi kieruje się natura w obrębie Puszczy Knyszyńskiej a dodatkowo stanowi ono atrakcję turystyczną dla odwiedzających Podlasie.

Książka Aleksandra W. Sokołowskiego „Przyroda województwa podlaskiego i jej ochrona” jest pozycją, którą powinien mieć w swojej biblioteczkę każdy, komu ochrona przyrody nie jest obca. Publikacja jest bardzo wartościowym zbiorem informacji o samej przyrodzie jak też formach jej ochrony na terenie województwa podlaskiego. Zawarte w niej opisy warto uwzględnić w planowaniu wypraw turystyczno-przyrodniczych.

Publikacja doskonale się nadaje do wykorzystania jako pomoc dydaktyczna w zajęciach o tematyce przyrodniczej. Zawarte w niej informacje są bardzo przydatne zarówno dla laików jak też dla osób, które od lat zajmują się badaniem przyrody w tym regionie.

Edward Grott